

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΡΑΒΔΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ἸΒ' αἰῶνος ἐν τῷ «Θρακικῶν»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ : Ι. Λ. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23Α

1939

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΡΑΒΔΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ *ΙΒ* τμήτου τοῦ «Θρακικῶν»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: Ι. Λ. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23Α

1939

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΡΑΒΔΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Εἰς τὸν Β' τόμον τῶν «Θρακικῶν» (σελ. 7 κ. ἑ.) ἐδημοσίευσα τὸ ἐπίχρυσον ἀργυροῦν Ἄρτοφόριον τῆς Μητροπολιτικῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως μετὰ τῆς ἐμμέτρου ἐπιγραφῆς τοῦ Μητροπολίτου Νεοφύτου (1669), τὸ κατατεθειμένον εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον ἐκ τῶν κειμηλίων τῶν ἐκ Θράκης προσφύγων.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν θρακικῶν κειμηλίων τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου δημοσιεύω νῦν τὴν Ποιμαντικὴν ράβδον τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου, τὴν κατέχουσαν ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῇ ἱστορικῇ τῶν Ποιμαντικῶν ράβδων τοῦ Μουσείου.

Ὡς διακρίνεται εἰς τὴν εἰκ. 1 ἡ ποιμαντικὴ ράβδος (ἕψους 1,60 μ.) ἀποτελεῖται ἐκ δέκα κεντρικῶν ἀνταρθεμένων διὰ τεσσάρων ἀκρῶν ἀνισομήκων κλάδων καὶ ἐξ ἐπιπέδων στρογγύλων ἀποκρίσει δὲ ἄνω εἰς τὴν «ἀσπίδα», τὴν ἔχουσιν τὴν κορυφὴν δύο μὲν ὄψεων, κατὰ μίμησιν τοῦ χαλκοῦ ὄψεως, δὴ ὑψηλοῦς ἀποκρίσει ἐν τῇ ἐρήμφῃ (εἰκ. 2).

Ὁ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἄνωθεν τῶν ὄψεων ἀκροῦς ἐλλείπει.

Ἡ ποιμαντικὴ αὕτη ράβδος εἶνε πολυτιμωτάτη καὶ ἔνεκα τῶν ἐσματωμένων ἀγιογραφικῶν συνθέσεων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἔνεκα τῶν πολυτίμων λίθων δι' ὧν πληροῦται ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς.

Εἰς τὸν κάτω τῆς ἀσπίδος δακτύλιον εἶνε ἐπικεκολλημένα ἐπὶ πρᾶσινου σμάλτου μετ' ἀνθέων τέσσαρα ἐγκόλπια: τοῦ Χριστοῦ εἰς τύπον Παντοκράτορος, τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ βρέφους εἰς τύπον Πλατυτέρας, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὀλοσώμων κρατούντων Ἐδαγγέλια, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, προφανῶς τοῦ Ἐδαγγελιστοῦ, ὁμοίως ὀλοσώμου καὶ κρατούντος διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ Ἐδαγγέλιον ἔχοντος δὲ τὴν δεξιὰν εἰς στάσιν κηρύγματος (βλ. εἰκ. 1 καὶ 2).

Οἱ μεταξὺ τῶν δακτυλίων ὠοειδεῖς κόμβοι κοσμοῦνται διὰ κλαδίσκων καὶ ἀνθέων ἐσματωμένων εἰς χρυσοῦν βάθος, οἱ δὲ στρογγύλοι ἔχουν κυανοῦν βάθος μὲ λεπτὰ χρυσᾶ σχέδια ἐκ χρυσοῦν πετάλων εἰς σχῆμα ζικ-ζάκ. Ἀμφότεροι κοσμοῦνται διὰ ρουβινίων.

Τὰ δέκα τεμάχια τῆς ράβδου διαίρουσιν ἕκαστον εἰς πέντε ἕως ἑπτὰ σειρὰς (πλὴν τοῦ κάτω τοῦ ἔχοντος 11 σειρὰς) συγκρατουμένας διὰ δακτυλίων ἐκ κυανοῦ σμάλτου καὶ πληροῦνται διὰ μικρῶν ὀρθογωνίων

Εικ. 1. Πομπαντική ράβδος του Μητροπολίτου 'Αδριανούπόλεως Νεοφύτου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

πλακιδίων ἕξ ἑλεφαντοστοῦ, κοσμομένον με ρομβίνα καὶ εἰς τὰς γωνίας με τέσσαρα ὅμοια μικρά.

Οἱ δίδυμοι πτεροτοὶ ὄψεις τῆς «ἀσπίδος» ἔχουν καλλιτεχνικὴν διάταξιν, τὰ τετρά κοσμοῦν ἀνά πέντε σειραὶ ρομβινίων, τὸ σῶμα τῶν ὄψεων εἶναι ἐκ πρσινοῦ σμάλτου, τὰ κάτω δὲ μέρη ἔχουν εἶδος φοινικεῖδος κοσμήματος, με ὀκτὼ φύλλα κοσμομένα διὰ τριῶν ἕως τεσσαρῶν ρομβινίων.

Εἰκὼν 2. 'Η «ἀσπίς» τῆς ράβδου τῆς εἰκ. 1.

Εἰς τὰς κάτωθεν τέλος τῆς ἀσπίδος ταινίας εἰς δύο σειρὰς ἀναγράφονται αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἀναγινώσκειται :

ΙΕΡΑ Ψ ΡΑΒΔΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Εἰς τὴν κάτω :

Η (ἦ) ΤΩΝ ΜΕΝ ΟΜΜΑΤΑ ΘΕΛΓΕΙ-ΤΟΥΣ ΔΕ ΥΠΟΥΝΤΑΣ ΕΓΕΙΡΕΙ

'Η πρώτη ἐπιγραφή μαρτυρεῖ τὸν κάτοχον τῆς ράβδου, ὅστις εἶναι ὁ αὐτὸς μητροπολίτης 'Αδριανούπόλεως Νεοφύτος, ὅστις, ὡς εἶδομεν (εἰς «Θρηκικά», Β'. 7 κ. ἑ.), ἐπισκεύασε καὶ τὸ δημοσιενθὲν 'Αρτοφόριον.

••

'Ο 'Αδριανούπόλεως Νεοφύτος (1653-1658), ἀναδειχθεὶς κατὰ τὴ

τέλη τοῦ βίου του εἰς Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ὡς Νεόφυτος Δ', πατριαρχεύσας μόλις τρεῖς μῆνας καὶ ὀκτὼ ἡμέρας (27 Νοεμβρίου 1688—7 Μαρτίου 1689) (βλ. «Ὁρθοδοξία» Γ' 1935, σελ. 357—359), ἦτο φαίνεται ἐξέχουσα φυσιογνωμία, ἣν οἱ σύγχρονοὶ του παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς ἡμιαυρωμένην ἔνεκα προσωπικῶν λόγων. Ὁ Μ. Γεδεὼν (Πατριαρχ. Πίνακες, Κων]πολις, 1884 σελ. 608 κέ.) ὀρίζει τὴν πατριαρχεῖαν αὐτοῦ πεντάμηνον, δὲν ἀναγράφει δὲ λεπτομερείας περὶ αὐτῆς εἰμὴ πρᾶξιν δι' ἧς κηρύττεται σταυροπηγιακὴ ἢ ἐν Ἰωαννίνοις μονῇ τῶν Πατέρων. Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς (ἐν «Ὁρθοδοξία» ἔ. ἀ.) ὀρίζει ἐξ ἑγγράφων τὴν πατριαρχεῖαν τοῦ Νεοφύτου τρίμηνον καὶ προσάγει μαρτυρίας ἐκ καταλόγου τοῦ ἀνωνύμου, δι' ὧν χαρακτηρίζεται (ὑπὸ τῶν δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένων ἀρχιερέων) ὡς τυραννικὸς, ὡς σπαταλῶν τὰ εἰσπρατιτόμενα χρήματα διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὰς ἐπιθυμίας καὶ ὀρέξεις του κ. ἄ.

Ὡς Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ὁ Νεόφυτος διετήρει ἀλληλογραφίαν μετὰ Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων, ἡγεμόνων καὶ Αὐτοκρατόρων (βλ. Κ. Σάθα, Μεσαιων. Βιβλιοθήκη Ὁμήρου, 1872, τόμ. Γ', σ. 515 κ. ἔ.). Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας Πέτρος Α' (1682—1725) προσφώνει αὐτὸν «λογιώτατον ἐκείνην ἡμετέραν» του ἀποστελλομένην πρὸς τὸν Νεόφυτον τῶν 1665, οὗτα δὲ φωνάζει αὐτὸν ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολυμίτων: Νεφχάριον (1564) καὶ Νεφχάριον (1667), τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Ἰωαννίκιον (1637) καὶ ἑλλογίων Ἑλλήνων. Ἀφ' ἑτέρου γνωρίζομεν ὅτι ἐξ ἰδίων ἐπιστολῶν αὐτῶν τὴν ἀγιογράφησιν τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως, τὰ δὲ σωζόμενα κειμήλια τῆς Μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως ἀναδεικνύουν αὐτὸν διακεκριμένον ἱεράρχην, φίλον τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν.

Κατὰ τὸν Μητροπολίτην Σάρδεων (ἐν «Ὁρθοδοξία» ἔ. ἀ. σ. 359) ἐτάφη εἰς Κωνσταντινουπόλιν («ὑποτίθεται ὅτι ὁ Νεόφυτος, ἐφησυχάζειν ἔκτοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὅτι μετ' οὐ πολὺ, ὡς γεγρακῶς ἦδη καὶ πάσων ἐκ παραλυσίας, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν αὐτῇ»).

Τὰ «Θρακικὰ» θὰ προσέφερον μεγάλην ὠθηρεσίαν ἂν ἐφρόντιζον νὰ δημοσιευθῇ ἢ ἀλληλογραφία αὐτῆ, ἣτις θὰ διεφώτιζεν ἡμᾶς περὶ τοῦ προσώπου καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Τριανταφυλλίδης
 Μουσείο Αθηνών
 νομίσματα Νομισμ.
 1644-1688
 25 Βουλιαγιάς
 - Μουσείο
 Γ. Α. Σουλίου
 νομίσματα 2 Β.
 1939 π. 211

204

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τριανταφυλλίδης
 Μουσείο
 Αθηνών
 νομίσματα Νομισμ.
 1644-1688
 25 Βουλιαγιάς
 - Μουσείο
 Γ. Α. Σουλίου
 νομίσματα 2 Β.
 1939 π. 211

"Η αμοιβή" της ποινικής
 πέτρας του Αθηνών
 Μουσείο 1644-1688
 25 Βουλιαγιάς
 - Μουσείο
 Γ. Α. Σουλίου
 νομίσματα 2 Β.
 1939 π. 212